

OBSAH

ÚVOD	13
1. METODICKÉ STUPNĚ VE VYUČOVÁNÍ ÚČET- NICTVÍ	15
2. METODICKÉ POZNÁMKY K VYUČOVÁNÍ ZÁ- KLADŮM ÚČETNICTVÍ	17
2.1 Obsah a cíl	17
2.2 Základní pojmy a vztahy	18
2.3 Hospodářské prostředky a zdroje jejich krytí	19
2.4 Rozvaha	21
2.5 Zachycování hospodářských operací přímou změnou rozvahových stavů	23
2.6 Hospodářské prostředky a zdroje jejich krytí v soustavě úctů	26
2.6.1 Rozložení rozvahy na rozvahové účty a stanovení jejich obsahu	27
2.6.2 Zápisy na účtech a podvojný zápis	28
2.7 Účty výsledkové	32
2.8 Náklady na výrobní činnosti, výkony těchto činností a je- jich realizace	38
2.9 Koloběh hospodářských prostředků v soustavě úctů	47
2.9.1 Základní účtování hlavních agend podnikové činnosti.	48
2.9.2 Účtování materiálu	49
2.9.3 Účtování mezd a dávek nemocenského pojištění	50
2.9.4 Účtování základních prostředků	52
2.9.5 Účtování drobných a krátkodobých předmětů	55
2.9.6 Účtování nákladů	58
2.9.7 Účtování výnosů z prodeje výrobků	60
2.9.8 Účtování zúčtovacích vztahů	61
2.9.9 Zjišťování hospodářského výsledku	62

2.9.10	Zásadní připomínky k účtování koloběhu hospodářských prostředků	64
2.10	Souvislost syntetické a analytické evidence	65
2.11	Účetní doklady	65
2.12	Časové zápisy	66
2.13	Přezkušování účetních zápisů	67
2.14	Opravy účetních zápisů	68
2.15	Vztah mezi účetními doklady, účetními zápisy a kontrolními sestavami	69
2.16	Třídění účtů	69
2.17	Účetní formy	69
3.	METODICKÉ POZNÁMKY K VÝKLADU HLAVNÍCH ZÁSAD ÚČTOVÁNÍ HOSPODÁŘSKÝCH ORGANIZACÍ	71
3.1	Obsah a cíl	71
3.2	Hlavní zásady metodického postupu	72
3.3	Jednotná organizace účetnictví	74
3.4	Peněžní prostředky a zúčtovací vztahy	77
3.5	Materiálové zásoby	79
3.5.1	Evidence materiálu v plánovaných a průměrných cenách	79
3.5.2	Manka a přebytky zásob	81
3.5.3	Nevyfakturovaný příjem materiálu	83
3.5.4	Reklamace při dodávkách materiálu	85
3.5.5	Prodej materiálu	85
3.5.6	Poddodávky	86
3.5.7	Změny v ocenění zásob materiálu	86
3.5.8	Materiál přijatý do úschovy	87
3.5.9	Organizace evidence materiálu	87
3.5.10	Závěr výkladu evidence materiálu	88
3.6	Předměty postupné spotřeby v používání	88
3.7	Základní prostředky a jejich reprodukce	91
3.7.1	Upevnění pojmu základní prostředek a členění základních prostředků	92
3.7.2	Operativní a analytická evidence základních prostředků	92
3.7.3	Použití odpisů základních prostředků	93
3.7.4	Vyřazení základních prostředků	93
3.7.5	Investiční výstavba	98
	Investice pořízené z úvěru	101
	Organizace evidence investic a základních prostředků	102
3.8	Práce a mzdy	103
3.9	Náklady a výkony	105
3.9.1	Celkový metodický postup	105
3.9.2	Náklady a jejich členění	107

3.9.3	Náklady podle druhů	108
3.9.4	Časové rozlišení nákladů	111
	Podstata a způsoby časového rozlišení nákladů	112
	Náklady příštích období	112
	Výdaje příštích období	113
3.9.5	Účtování nákladů podle činností a výkonů těchto činností	115
	Členění nákladů na činnosti	116
	Vnitropodnikové výkony a jejich oceňování	117
	Obsah účtových tříd 4 — Náklady na činnosti a 5 — Zúčtování nákladů na činnosti	119
	Způsoby účtování nákladů na činnosti a jejich výkonů	120
	Základní způsob účtování nákladů na hlavní výrobní činnost podniku — varianta A	121
	Účtování režijních nákladů	130
	Základní způsob účtování nákladů na hlavní výrobní činnost podniku — varianta B	131
	Upravený způsob účtování nákladů a výnosů	135
	Vnitropodnikové výsledky hospodaření	135
	Evidence výrobků	137
3.10	Výnosy a položky je upravující	138
3.10.1	Realizace výkonů výrobních a nevýrobních činností	139
3.10.2	Ostatní výnosy spojené s realizací	141
3.10.3	Předání a vnitropodnikové předání výkonů výrobních a nevýrobních činností	141
3.10.4	Položky upravující výnosy	144
3.10.5	Časové rozlišení výnosů	144
3.10.6	Hospodářský výsledek z realizace a předání	145
3.11	Ostatní náklady a výnosy	146
3.12	Hospodářský výsledek a jeho použití	147
3.12.1	Zjištění hospodářského výsledku a jeho struktura	148
3.12.2	Dotace k hospodářskému výsledku	150
3.12.3	Použití hospodářského výsledku	150
3.12.4	Celkové zúčtování hospodářského výsledku	152
3.13	Podnikové fondy	154
3.14	Závěr výkladu účtování hospodářských organizací	156
3.15	Účetní výkazy	157
3.16	Závěrečný souvislý příklad účtování hospodářských organizací	159
4.	METODICKÉ POZNÁMKY K PROHLUBOVÁNÍ EVIDENCE NÁKLADŮ A ZÚČTOVÁNÍ NÁKLADŮ NA ČINNOSTI	163
4.1	Cíl, obsah a celkový metodický postup	163
4.2	Vnitropodnikové řízení	164

4.3	Hospodářská střediska v podniku	168
4.4	Kalkulace	169
4.4.1	Pojem, účel a druhy kalkulace	171
4.4.2	Položky kalkulace vlastních nákladů	172
4.4.3	Náplň položek typového kalkulačního vzorce	173
4.4.4	Rozšíření kalkulace vlastních nákladů o další složky ceny výkonů	174
4.4.5	Stanovení nákladů v předběžných kalkulacích	174
4.4.6	Kalkulační písemnosti	176
4.4.7	Stanovení ceny vnitropodnikových výkonů	176
4.4.8	Cenové kalkulace	178
4.5	Rozpočetnictví	178
4.5.1	Význam rozpočetnictví	179
4.5.2	Soustava rozpočtů	181
4.5.3	Rozpočty nákladů a výnosů na úrovni organizace	182
4.5.4	Rozpočty nákladů hospodářských středisek	182
4.5.5	Příklad rozpočtu hospodářských středisek hlavní průmyslové výroby	185
4.5.6	Rozpočty zúčtování nákladů hospodářských středisek	188
4.5.7	Variantní rozpočty nákladů hospodářských středisek	190
4.5.8	Rozpočetní písemnosti	190
4.5.9	Kontrola rozpočtu nákladů hospodářských středisek	190
4.5.10	Vztah kalkulace, rozpočetnictví a účetnictví	191
4.6	Výsledné kalkulace	191
4.6.1	Příklad účtování nákladů na činnost se stejnorodou výrobou a sestavení výsledné kalkulace	193
4.6.2	Příklad účtování nákladů na činnost s různorodou výrobou a sestavení výsledné kalkulace	197
4.6.3	Závěr k výsledným kalkulacím	203
4.7	Metody analytické evidence a výsledné kalkulace nákladů	203
4.7.1	Úvod	204
4.7.2	Fázová metoda evidence a kalkulace nákladů	206
4.7.3	Zakázková metoda evidence a kalkulace nákladů	210
4.7.4	Normová metoda evidence a kalkulace	213
4.8	Analytická evidence nákladů a zúčtování nákladů podle hospodářských středisek	218
4.8.1	Organizace analytické evidence nákladů na činnosti a jejich zúčtování	220
4.8.2	Forma analytické evidence nákladů na činnosti a jejich zúčtování	221
4.8.3	Hospodářská střediska hlavní průmyslové výroby	222
4.8.4	Hospodářská střediska pomocné výroby	226
4.8.5	Režijní hospodářská střediska	226
4.8.6	Ostatní hospodářská střediska	228

4.9	Technika zachycování nákladů na činnosti a jejich zúčtování podle hospodářských středisek	229
4.10	Souvislý příklad účtování výrobního podniku	230
4.10.1	Význam a konstrukce souvislého příkladu	234
4.10.2	Přípravné práce před vypracováním příkladu ve třídě.	234
	Volba účetní formy pro vypracování	236
	Proúčtování příkladu ve zvolené formě učitelem	237
	Opatření pomůcek	237
	Uložení přípravných úkolů žákům	238
4.10.3	Vypracování příkladu	238
	Zápisy ve výkazech hospodaření za hospodářská střediska	239
	Závěrečné účetní zápisy	240
	Účetní výkazy	240
	Kontrola vypracování příkladu	240
5.	METODICKÉ POZNÁMKY K VÝKLADU ÚČETNICTVÍ NĚKTERÝCH DALŠÍCH ODVĚTVÍ NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ	242
5.1	Obsah a cíl	242
5.2	Účetnictví obchodních organizací	243
5.3	Účetnictví rozpočtových organizací	247
6.	ROZBOR HOSPODAŘENÍ	255
6.1	Cíl, obsah a celkový metodický postup	255
6.2	Účel, metody a podklady rozboru	257
6.3	Rozbory hospodářské činnosti, finančních výsledků a finanční situace podniku	258
6.3.1	Rozbor využití a reprodukce základních prostředků	259
6.3.2	Rozbor využití oběžných prostředků	260
6.3.3	Rozbor finančních výsledků a finanční situace podniku	262
	Rozbor podnikové efektivity	262
	Rozbor vlastních nákladů	263
	Finanční situace	264
6.4	Rozbor výsledku hospodaření vnitropodnikových útvarů	265
7.	ODBORNÁ TERMINOLOGIE VE VYUČOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ	266
8.	VYUŽITÍ PŘÍKLADŮ VE VYUČOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ	271
9.	VÝCHOVA ŽÁKŮ K ROZVOJI TVOŘIVÉHO MYŠLENÍ V PŘEDMĚTU ÚČETNICTVÍ	277
9.1	Základní podmínky úspěšné vyučovací práce v rozvíjení	

	samostatného logického (účetního) a ekonomického myšlení žáků	278
9.2	Předpoklady vyplývající přímo z povahy a obsahu předmětu účetnictví	278
9.3	Dokonalá znalost obsahu účetnictví	279
9.4	Zásady uplatňované ve výchově k rozvoji samostatného logického (účetního) a ekonomického myšlení žáků	280
9.4.1	Promyšlená a metodicky uspořádaná příprava na vyučovací hodiny	281
9.4.2	Soustředění výkladu na základní učivo	282
9.4.3	Využívání mezipředmětových vztahů	284
9.4.4	Uplatnění aktivizujících metod ve výkladu nového učiva a v procvičování, upevňování a prověřování znalostí žáků	284
9.4.5	Spojení výchovy k účetnímu myšlení s výchovou k ekonomickému myšlení	287
9.4.6	Důsledné využívání dokumentace účetních případů	289
9.4.7	Některé další poznámky, které mohou napomáhat rozvoji účetního a ekonomického myšlení žáků	289
10.	MATURITNÍ PŘÍKLADY Z ÚČETNICTVÍ	291
11.	ÚSTNÍ MATURITNÍ ZKOUŠKY Z ÚČETNICTVÍ	298
12.	VYUŽITÍ PROVOZNÍ PRAXE VE VYUČOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ	300
13.	OBSAH A CÍL VYUČOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ	305
13.1	Výchovně vzdělávací cíl předmětu účetnictví	305
13.2	Výchovný cíl vyučování účetnictví	307
13.3	Míra požadavků na rozsah poznatků žáků	308
13.4	Přitažlivost předmětu účetnictví pro žáky	309
13.5	Osobnost učitele ve vyučování účetnictví	310
14.	MECHANIZACE A AUTOMATIZACE ÚČETNÍCH PRACÍ	313
14.1	Východisko	313
14.2	Vztah mezi vyučovacími předměty účetnictví a mechanizace evidence a výpočetních prací	314
14.3	Některé zásady pro zapojení strojového zpracování do výkladu účetnictví	316
14.4	Základy účetnictví	325
14.4.1	Soustava účtů	325
14.4.2	Zápisy na syntetických a analytických účtech	326
14.4.3	Časové zápisy	328
14.5	Účetnictví hospodářských organizací	328

14.5.1	Peněžní prostředky a zúčtovací vztahy	329
14.5.2	Materiálové zásoby	330
14.5.3	Základní prostředky a jejich reprodukce	333
14.5.4	Práce a mzdy	335
14.5.5	Náklady a výkony	335
14.5.6	Evidence výrobků a realizace	336
14.5.7	Souvislý příklad	336
14.6	Prohlubování evidence nákladů a zúčtování nákladů na činnosti	337
14.6.1	Normy, kalkulace a rozpočty	337
14.6.2	Výkazy hospodaření (odpočty) hospodářských středisek	338
14.6.3	Komplexní souvislý příklad	338
15.	PÍSEMNOSTI VE VYUČOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ .	341
15.1	Zásady pro zápisy v účetních rastroch	341
15.2	Poznámky k používání jednotlivých rastrů a ukázky některých zápisů	346
15.2.1	Deník	346
15.2.2	Hlavní kniha foliová čtyřúčetvá	346
15.2.3	Hlavní kniha zůstatková tříúčetvá	346
15.2.4	Hlavní kniha zůstatková tříúčetvá s prodlouženou částí	349
15.2.5	Hlavní kniha víceúčetvá	349
15.2.6	Tabulková předvaha	350
15.2.7	Tabulkový deník	350
15.2.8	Všeobecný rastr	350
15.2.9	Rastr pro ruční propis	350
15.2.10	Sborník	354
15.2.11	Likvidační lístek pro fakturu	354
15.2.12	Interní účetní doklad	355
15.2.13	Výkaz hospodaření (odpočet) hospodářských středisek	356
15.2.14	Kalkulační list	356
	SEZNAM LITERATURY	358
	PŘÍLOHY 1–3	